De Vrijheid Oisterwijk

Lindeind 104 het Hollands Diep

Gemullehoekenweg 21-31

Deze woning en de werf van aannemer Jo Paymans, welke nog in de vorige eeuw zijn gebouwd, gaven een getrouw beeld van de aloude toestand. Dit erf heeft een weinig grond aan de Gemullehoekenweg en veel aan de Terburghtweg. De grond heeft vaak behoord bij het huis in de Peperstraat wat in het verlengde van de hof lag en behandeld is onder Lindeind 101. Het huis stond op dat stuk grond wat aanvankelijk heeft behoord bij hetgeen onder Lindeind 103A behandeld is.

Lindeind 104 het Hollands Diep

Gemullehoekenweg 21-31

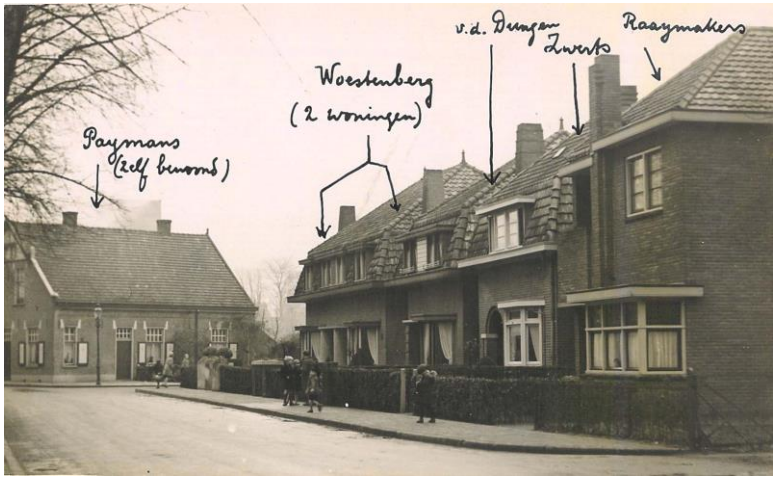

Deze woning en de werf van aannemer Jo Paymans, welke nog in de vorige eeuw zijn gebouwd, gaven een getrouw beeld van de aloude toestand. Dit erf heeft een weinig grond aan de Gemullehoekenweg en veel aan de Terburghtweg. De grond heeft vaak behoord bij het huis in de Peperstraat wat in het verlengde van de hof lag en behandeld is onder Lindeind 101. Het huis stond op dat stuk grond wat aanvankelijk heeft behoord bij hetgeen onder Lindeind 103a behandeld is. De 15-eeuwse toestand rond dit erf wordt het duidelijkst getoond wanneer in 1436 Gerit, zoon van Henrik Henriks van der Avoort, een huis in de Koestraat verkoopt. Dit ligt tussen de erven van Claus geheten Coel Feytmans en van Tiel Moonen oostwaarts en de erven van Juut Jacob Laurenswijf en haar kinderen alsmede van Jan geheten die Bye westwaarts. Ten noorden ervan ligt de erfenisse Heyle Appelswijf van Lusel en haar kinderen[1]. De erven van Tiel Moonen, Heil Appels en van Jan die Bie zijn alreeds besproken[2]. Uit de geschiedenis daarvan is af te leiden dat we nu moeten overgaan tot de behandeling van het erf van Juut Jacob Laureinswijf.

Haar rechtsvoorganger is wellicht Wouter Bac, de zoon van Geerlic Bac. Immers een erf tussen Wouter Bac Geerlicssoen westwaarts en dat van voorschreven, de in 1436 vermelde Claus geheten Coel Feytmans oostwaarts wordt in 1421 door Henrik van der Avoort verkocht aan zijn zwager Engbrecht Borchmans[3]. Juut wordt evenwel genoemd als bezitster van het hier te behandelen erf in 1423. Bovendien wordt in 1420 ogenschijnlijk Juuts schoonmoeder genoemd en het huis waar zij '*nu ter tijt in wonechtich is'*. Namelijk Pauwels die Bere Pauwels Beren verkoopt in dat jaar een kwart in een huis, welk deel hij kocht van Jan, de zoon van Laureins Feytcoren en welk Jan nog moest aanbesterven van zijn moeder Elisabeth[4]. Laatstgenoemde is in 1423 al dood[5]. Juut, '*wittige wijf Jacop Laureyns Feytcorens'* staat dan de tocht in een-

1 Otw,R.150,7;
2 Zie onder Lindeind 100 en 101;
3 Otw,R.143,97;
4 Otw,R.143,51;
5 Otw,R.144,114v;

vierde in dit huis af aan haar zoon Laureins[6], zulks in navolging van Herman geheten Moelneer Jan Moelneerszoon die de tocht in een-vierde deel afstaat aan Laureins, Jan en Jacob, zijn zonen uit Agnees Laureins Feytcorensdochter[7]. Al deze kinderen staan hun rechten af aan Henrik die Pelser. Tevoren, daags na Pinksteren in 1423, koopt Henrik die Pelser Henrik Pelserszoon van Claus geheten Belaert Peter Beelaerts-zoon als man van Margriet Laureins Feytcorensdochter de helft van een huis binnen de Vrijheid aan de '*Oesterwijck dijck op dat eynde vander Coestrate'*, tussen het erf van Juut Jacob Laureinswijf oostwaarts en dat van Jan die Loze westwaarts, houdende met het noordeinde aan het erf van Tielman van de Pol[8]. Het heeft er dus de schijn van dat Henrik die Pelser eigenaar is geworden van het oude erf van Laureins Feytcorens, hetwelk door diens kinderen nog werd gesplitst. Een dochter van Henrik die Pelser, Mechteld, trouwde met Jan Henriks de Loze, mogelijk de man die het naastgelegen noordwestelijke erf heeft bebouwd. Van een eigendomsovergang van Henrik die Pelser op Faas van Eertbruggen is niets bekend. Op de eerste september 1466 heeft echter Paulus, de dochter van Bonifaas van Eertbruggen, verkocht aan Willem, de zoon van dan wijlen Willem Beckers: een huis, kennelijk gelegen op de hier besproken hoek[9] alsmede '*enen hof aldaer'*, tussen het erf der erfgenamen van Margriet Laureins en dat der clarissen in Den Bosch. Deze goederen zijn Paulus aangekomen na de dood van haar ouders[10]. Aart Willem die Becker bezit het bedoelde huis in 1494[11]. In 1512 hebben de dekenen van de broederschap van Sint-Anna, te weten genoemde Aart Willems die Becker, Cornelis Bartholomeeussoen die Becker, Antonis, de natuurlijke zoon van heer Floris Gijsbrechts en Henrik Herman Appels, benevens enkele gildebroeders zoals Claas Jacob Hoefs en Laureins Wouters die Greve aan Aart Wouter Appels een cijns van 25 stuiver, te kwijten met 21 rijnsgulden, beloofd. Daarvoor worden persoonlijke bezittingen verbonden, met name Aarts huis, hof en toebehoorten, gelegen in de Koestraat tussen het erf '*der claeren'* van Den Bosch en dat van Willem de '*raeymeker'*. De vermelding van een erf der clarissen is verwarringwekkend. Van het zuidelijkste deel van de Bacxhof zijn in deze tijd immers de eigenaren allen bekend, en Aart die Becker wordt hun buurman genoemd, evengoed als Goyaart van der Elst zowel in 1494[12] als in 1520 de buurman van Aart[13]. Als last op het huis van Aart in 1520 wordt vermeld: een rente van zes dubbel vuurijzers, te betalen aan het Smidsgasthuis in de Berwoutstraat in Den Bosch, een stichting van Henrik Smeets van Vessem[14]. In de Koestraat hebben de clarissen overigens wel belangen gehad, maar schijnbaar niet op deze plaats[15]. Aarts huis schijnt voor 1527 verstorven te zijn op

6 Otw,R.150,2. Daags na de feestdag van Sint-Antonis Abt in 1435 is Juut ten behoeve van Laureins nog afgegaan van de tocht in een huis tussen Elisabeth Laureins en kinderen enerzijds en Jan Feytmans. Laureins heeft dit daarop verkocht aan Lambrecht Faassen van Eertbruggen.Het kan hier niet een huis naast Claas geheten Cool Feytmans betreffen (R.150,7);

7 Otw,R.144,113v;

8 Otw,R.144,112v;

9 Namelijk tussen het erf van Gerit van der Avoort (te weten oostelijk gelegen) en dat van Heilwich, weduwe Jans Losen, strekkende van de straat tot heer Willem Cupers erf;

10 Otw,R.170,15;

11 Otw,R.216,30;

12 sH,R.1263,338v;

13 sH,R.1293,241v;

14 J. Coopmans,*De rechtstoestand van de Godshuizen*,35; Henrik van Vessem, de eigenaar van het onder Lindeind 103A behandelde zuidelijkste deel. Van de Bacxhof heeft niets met de vroeg 15e-eeuwse stichting van het gasthuis van doen gehad. De rekeningen van het Smidsgasthuis verklaren de betaling van 14 stuiver als volgt: "D'erfgenamen Jan Lamberts, nu Bartel Nauwen, jaarlyx op Sint Jan Batist vier dobbel vuurijsers, die betaalt werden met 14 stuiver (rekening 1722-1734, folio 13v). De oudste rekening van het gasthuis, uit 1695, vermeldt op folio 4 de betaling al. De laatste rekening, uit 1807, vermeldt dat Anneken Dirk Sebregts de cijns geldt (sH,GA,Inv. p. 24, no. 10). Opmerkelijk is dat in 1520 (sH,R.1293,241v) een rente van zes dobbel vuurijzer betaald moest worden door Arnt de Becker. Jan Lambert Willen kocht in 1605 het erf waarop deze cijns drukte. Hij woonde achter de Linde (zie onder Lindeind 2) en naderhand werd de cijns geacht verschuldigd te zijn uit zijn woonstede. Op het aanvankelijk bezwaarde erf stond dan ook geen huis meer;

15 In 1562 winnen de clarissen 20 roeden op waarop een huisje is gezet (sH,R.1805). Dit ligt tussen grond van Aart die Becker en van Jan Robbrechts, kennelijk de bezitter van de Wijdenberg. In 1520 belooft Willem Aart Sbeckers uit dit huis een cijns (Otw,R.224,47). De cijns komt na de dood van de koper, Goyaart Buckinck Janszoon en zijn vrouw Marie Jan Ghijbendochter, door overdracht vanwege de erfgenamen aan de persoon en altaristen, voor wie heer Andries Wouter

Goyaart Aarts die Becker[16]. In 1530 belooft die aan Goyaart, de zoon van Jan Hoefs, een cijns van één carolusgulden te betalen uit een huis in de Koestraat met een weefgetouw daarin, gelegen tussen het erf van Willem de radermaker en het erf van Wouter Roelof Peynenborch[17]. Laatstgenoemde nu was in 1524 de koper geworden van het naastgelegen noordwestelijke erf. In 1542 wordt Antonis de Loze genoemd als rechtsopvolger van Jacob Laureins Feytkens[18]. Reeds in 1533 verwerft Antonis de Loze rechten in dit huis; hij koopt een cijns van vier rijnsgulden uit twee huizen en hoven naast elkaar in de Koestraat, welke cijns de verkoper Jan Lambert Arntszoon verkregen had van Willem Aarts die Becker, zoon van genoemde Aart die Becker. Tien jaar later is Adriaan, weduwe van Antonis Willems Slozen, afgegaan van haar recht van tocht in dit huis ten behoeve van haar zoons Willem, Jacob en Peter[19]. Zij verkopen het huis aan Jacob Matthijssen van der Elst, doch van diens weduwe koopt Peter het in 1560 weer terug[20].
In 1561 zit Peter nog in dit huis[21], maar in 1563 zit hier Andries Sgrooten, want dan wordt door Anneken, de weduwe van Roelof Wouter Peynenborch (daartoe bevoegd op grond van Roelofs testament) een huis en hof '*opten dijck buyten draybooms'* en gelegen tussen het erf van meester Andries Sgrooten en dat van Gielis Goossen Emberts - een man die, tesamen met Roelof Wouter Peynenborch, het oude erf van Adriaan Thomas Martens- strekkend van de gemeint tot het erf van Peter van Gestel (hiervoor onder Lindeind 101 genoemd), verkocht aan Philips Peters van den Eynde[22]. Op 24 maart 1566 koopt Philips van de uitvoerders van het testament van meester Andries Sgrooten (dat waren heer Roelof Willems van Roy en Jan Brocken Wouterszoon) een huis op de dijk, gelegen naast zijn eigen erf en dat van Zeger Bacx[23]. Wanneer Philips echter ontijdig komt te sterven draagt Marie, de weduwe , op 10 januari 1567 al deze goederen, tussen Gielis Goossens en Zeger Bacx over aan Jacob Cornelis van Engelen[24]. Het huis op het van meester Andries afkomstige erf verdwijnt spoedig, want Jacob van Engelen draagt in 1570 over aan Frans Joachims van Esch: een huis en hof *'met een ledighe hoffstadt daerneven'* [25]. Het jaar daarop draagt hij dit alles over aan zijn oosterbuur Wouter Huibert Schoemakers[26]. Diens erfgenamen bezitten dit erf nog in 1579[27].
Wellicht behoren daartoe ook Wouter en Marie, kinderen van Huib Wouter Maas bij Engel, dochter van Henrik Gielis Moonen[28], die in 1605 een afgebrande hofstad *'opten dijck aende Koestrate'* overgedragen aan Jan, de zoon van dan wijlen Lambert Jan Willen, de achterbuurman. Het erf grenst dan in het westen aan het erf van Huibert Henrik Bellen, over wien verder ook niets bekend is en in het oosten aan dat van jonker Jan de Bever[29]. Het erf krijgt nu waarschijnlijk dezelfde eigenaren als het reeds behandelde achterliggende erf in de Peperstraat: Jan Dominicus Gijssen en Lambert Joosten van Haaren[30] en vervolgens diens schoonzoon

Stijnen optreedt (Otw,R.226,16v). Het erf zelf wordt van Geertruid , Jenneken en Anna, dochters van Willem die Becker, verkregen door Willem Sbruynen, wiens weduwe, Elisabeth Gijsbert Melisdochter, in 1540 de tocht in een stuk land waarop een huis heeft gestaan, gelegen in de Koestraat, heeft afgestaan ten behoeve van haar kinderen Michiel, Jenneken, Ermgard en Meriken, aan de momboors dier kinderen Matthijs Melis en Willem de Bruyn. Die dragen het goed dan over aan Henrik de jonge, de zoon van Adam Moonen. Cf R.170,5; R.224,22;

16 sH,R.1307,111: tot de lasten behoort dan een cijns van 3½ stuiver aan de *'gemeyn gesellen'* in de kerk van Oisterwijk , dus aan de altaristen. In 1523 moet een malder rogge, Bossche maat, op de Bossche Vismarkt worden afgedragen: sH,R.1308,10v;

17 Otw,R.235,8; zie ook sH,R.1311,269v;

18 Otw,R.246,6;

19 Otw,R.256,134v;

20 Otw,R.264,10; cf R.264,21v;

21 Otw,R.265,17v;

22 Otw,R.267,55v;

23 Otw,R.270,18v;

24 Otw,R.270,45v;

25 Otw,R.274,41v; Frans woont in 1573 in de Koestraat op een goed van zijn schoonvader Aart Appels;Otw,R.277,24;

26 ` Otw,R.275,32;

27 ` Otw,R.282,3v;

28 Otw,R.299,59;

29 Otw,R.299,20v;

30 Otw,R.359,II,40;

Elis Corst Timmermans. De kinderen van de weduwe van Elias Timmermans hebben hun onroerende goederen - zoals verhaald onder Lindeind 101 - in het openbaar verkocht. In 1748 wordt bijgevolg eigenaar van het huis en hof met een lopense grond aan het Hollands Diep Cornelis van Heusden[31]. Die moet gaan betalen de helft van een cijns van 28 stuiver aan het comptoir de Geestelijke Goederen als mede de helft in een roede dijk naast het huisje. De laatste last houdt waarschijnlijk verband met de verwerving van 25 roeden in de Baxhoff in 1665. Op dat stukje grond rustte namelijk de plicht tot het onderhouden van een roede van de dijk tegenover die hofstad[32]. Op 22 april 1748 eigenaar geworden, verkoopt Cornelis van Heusden zijn nieuw bezit weer op 3 december van datzelfde jaar. Het komt nu aan Jan van de Pas, de eigenaar van het naastgelegen erf. De buurman aan de andere zijde is Adriaan van de Loo, genoemd bij de behandeling van de Bacxhof. Vreemd is dat het erf zich heet uit te strekken van de Roeidijk tot de *'meulensteegh'*[33].
Wanneer Jan Gerrits van de Pas in 1768 deelt met Cornelia van de Pasch, de weduwe van Jan Verheyden, blijft aan hem een huizing en hof met anderhalve lopense land, geheten het Hollands Diep, gelegen op de Roeidijk[34]. Jan van de Pas, die de Wijdenberg heeft bezeten, heeft het onderhavige bezit steeds verhuurd aan twee verschillende personen, Jan van de Schoot en Hendrik van Gerwen, in 1756 alleen aan Jan Hoppenbrouwers, maar rond 1761 bovendien aan Hendrik van den Bosch. Rond 1766 wonen hier Jan van de Voort en Jacobus Nouwens en in 1771 in plaats van Jacobus Nouwens Adriaan van Iersel. Rond 1775, wanneer Jan de Bresser eigenaar is van dit erf, is dit verhuurd aan Hendrik Pijnenburg en Paulus van de Wiel, welke laatste rond 1781 vervangen wordt door de weduwe van Johannes van Roessel. Ook Emerentiana de Bresser verhuurt haar eigendom en wel aan Pieter Poorters en Agnees Fransen. Na haar huwelijk met Jacobus van Gils[35] betrekt ze het goed echter zelf. Genoemde Jan de Bresser verwerft het huis met de hof , vanouds genaamd het Hollands Diep, in 1773 bij een executoriale verkoop wegens wanbetaling der verpondingen[36]. Na de dood van Jan Jans de Bresser, zijn vrouw Janne-Maria van Ostaden en zijn moeder Catrina Versteynen, de huisvrouw van Jan de Bresser de oude, valt dit huis bij een scheiding en deling in 1785 toe aan Emerentiana, een minderjarige dochter van Jan en Janne-Maria[37], welke we ook reeds noemden. Het erf der kinderen Jacob van Gils, *'arbeiders'*, wordt bij de aanleg van het kadaster als een tuin, een huis, schuur en erf en nog een huis op een stuk grond van 20 ellen[38] omschreven wanneer Jacobus van Gils in 1798 zijn goed voor een jaar verhuurd heeft aan Peter van Esch, wordt gesproken over een woonhuis, schuur en stal met een hof van ongeveer een lopense, vanouds genaamd 't Hollands Diep, alsmede een perceel van twee lopense en een akker van vier lopense, genaamd de Laarakker[39].

31 Otw,R.419,240;
32 Otw,R.359,II,40; dit erf ligt tegen het erf van Lambert Joosten aan en verder aan de de dijk. De buurlui zijn Peter Cornelis Berthens en Jan Lievens;
33 Otw,R.420,17v;
34 Otw,R.492,135v;
35 Otw,R.436,216 1799; N.5339,58 1812;
36 Otw,R.429,45v;
37 Otw,R.496,28v;
38 Respectievelijk genummerd: F.277 (2); F.278 (14); F.279 (16);
39 N.5330 3-12-1798.

1400 reconstructie L104

1832 kadaster F.277-279

1950 kadaster F.1878

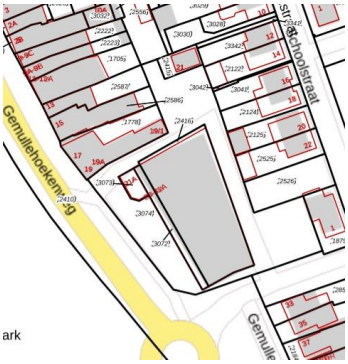

2023 kadaster F.2416, 3072-3074

Lindeind 104	**Oisterwijk,GA.87-98**	**oud 260-271**
	eigenaars	*bewoners*
1736	de weduwe Elis Timmermans	deselve (de vrouw van Paulus Looys)
1741		deselve
1746		
1751	Jan van de Pas	Jan van de Schoot en Hendrik van Gerwen
1756		Jan Hoppenbrouwers
1761		Hendrik van de Bosch en Jan Hoppenbrouwers
1766		Jan van de Voort en Jacobus Nouwens
1771	weduwe Jan van de Pas	deselve en Adriaan van Iersel
1776	Jan de Bresser	Hendrik Pijnenburg en Paulus van de Wiel
1781		weduwe Johannes van Roessel en Hendrik Pijnenburg
1786	Emmerentia de Bresser	Pieter Poorters en Agnes Franse
1791	Jacobus van Gils	deselve (2.3)

overzicht

			LINDEIND 104
			104-I Het Hollands Diep
			Wouter Bac z. Geerlic Bac ?
			Laureins Feytcoren x Elisabeth?
v.1423			Jacob Laureins Feytcorens x Juut
			hieraf L104-II
24-5-1423	O,R.144,94v	*huis*	Henrik die Pelser Henrik Pelserszoon
4-7-1423	O,R.144,95Av		
			Faas van Eertbruggen
			Lambrecht Faes van Eertbruggen
			Paulus d. Bonifaas van Eertbruggen
1-9-1463	O,R,170,15r-3	*hof*	Willem Willem Beckers

v.1493		*huis*	Aart Willem de Becker
v1527		*huis*	Willem Aart de Becker
v.1527			Goyaart Aarts die Becker
v.1542			Antonis Willems de Loze x Adriana Lambert Neysen
10-12-1552	O,R.256,134	*huis*	Jacob Matthijssen van der Elst x Anna
7-2-1560	O,R.264,10	*huis*	Peter Antonis de Loze
			mr Andries Sgrooten
24-3-1566	O,R.270,18v	*huis*	Philips Marten van den Eynde x Marie
			reeds in 1563 van wede Roelof Wouter Peynenborch *huis (nl. zuidelijk deel* van Adriaan Thomas Martens erf) *L103a-IIIB*
10-1-1567	O,R.270,45v	*huis en ledige hofstad*	Jacob Cornelis van Engelen
		2 huizen	
21-10-1570	O,R.274,41v	*huis ledige hofstad*	Frans Joachim van Esch
1-9-1571	O,R.275,32	*huis ledige hofstad*	Wouter Huibert Schoenmakers
			Huib Wouter Maas x Engel d. Henrik Gielis Moonen
7-3-1605	O,R.298,20v	*afgebrande hofstad ½ L*	Jan z. Lambert Jan Willen
			zie verder bij erf in de Peperstraat (Lindeind 101)
26-5-1706	O,R.480,302r	*huis schuur*	Elis Corst Timmermans, **L104**
			alleen het zuidelijke erf, dus zonder L101
22-4-1748	O,R.419,240	*huis 1 L*	Cornelis van Heusden
			met L101
3-12-1748	O,R.420,17v	*huis 1 L*	Jan Gerrits van de Pas
26-1-1768	O,492,135v	*huis 1 ½ L*	Jan Gerrit van de Pas x Anna Maria de Graaf, **het Hollands Diep**
1770			*afsplitsing van noordelijk deel aan de Peperstraat – L101*
			executie wegens verponding en bede 1771
27-8-1773	O,R.429,45v	*huis*	Jan Jans de Bresser x Janne-Maria van Ostaden
22-9-1785	O,R.496,28v	*huis 1 L*	Emerentiana de Bresser x Jacobus van Gils
1803			*afsplitsing van noordelijk deel L103A-II*
			Jacobus van Gils (1758-1810), **F.277/279**
1866			Johannes Ambrosius Eikemans (1808-1881) x Adriana de Jong, *na 1869* **F.724/728**
17-11-1881	not. Breda	*4 woningen*	Arnoldus Brekelmans (1826-1889) x Maria de Bresser
1914		*4 woningen en nieuw huis*	Johannes Lambertus Paijmans (1874-1948, schoenmaker x Theodora van den Heuvel, *na 1914* **F.1586/1590**, *na 1925* **F.1742** *uitbreiding met stuk oost aan Terbuchtweg; na 1928* **F.1780**, *na 1929* **F.1796**, *na 1934* **F.1878**
1950			Marinus Antonius Paijmans (1910-), *na 1950* **F.2033**
			Bernardus Antonius Aloysius Maria Schoenmakers (1899-1982), *na 1950* **F.2034**
			Hendrikus Paijmans, *na 1950* **F.2035**
			Johannes Josephus Paijmans (1908-), *na 1950* **F.2036**
			Huisnr. B276/280; na 1947 Gemullehoekenweg 23-31

			L104-II
			vgl. L101b
			Jacob Laureins Feytcorens x Juut
			afgesplitst van L104-I
18-1-1435	O,R.150,2	*huis*	Lambrecht Faes van Eertbruggen
			Paulus d. Bonifaas van Eertbruggen
1-9-1463	O,R,170,15	*huis*	Willem Willem Beckers

			L104-III
			vgl. L101b
			Dierk van Herlaar
3-11-1390		*hofstad*	Hessel Gobels

uit: www.devrijheidoisterwijk.nl 5-12-2023